List 33. **NOVICE** Tečaj LIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. avgusta 1896.

Politiški oddelek.

Volitve na Koroškem.

Za Slovence je na Koroškem gotovo položaj najneugodnejši. V deželnem zboru so dosedaj imeli samo dva poslanca in tudi v bodoče ni pričakovati, da bi jih dosti več imeli. Neugodna razdelitev volilnih okrajev je v prvi vrsti kriva, da Slovenci ne moremo pridobiti nobenega mandata. V deželnem zboru so dosedaj vladali liberalci, v bodoče bodo pa narodni Nemci, kakor se kaže.

Nemški konservativci dosedaj v deželnem zboru niso imeli nobenega zastopnika. Sploh se konservativna stranka na Koroškem ni skoro nič udeleževala javnega življenja. Dolgo je konservativna stranka mirno prepuščala liberalcem, naj le sami vladajo po svoje v deželi.

Od kar je pa tudi na Koroškem nemški liberalizem prišel močno ob veljavo, se je konservativna stranka začela močno gibati. Jela je sklicevati politične shode in letos ima upanje, da pri volitvah doseže precejšnje vspehe. Slovenci in nemški konservativci bodo pri volitvah skupno postopali. To je tudi potrebno, ker le na ta način je upati kacih večjih uspehov.

Nadejamo se, da bodo konservativci podpirali slovenske težnje v deželnem zboru. Če tudi tega ne store iz ljubezni do Slovencev, nagibati jih bode k temu moralo to, da brez slovenske pomoči pri volitvah mnogo ne opravijo. Na Koroškem so volilni okraji tako razdeljeni, da je mnogo Slovencev priklopljeno nemškim okrajem. Ti Slovenci bodo pa konservativcem jako potrebni za zmago. Nanje se celo zanašajo, posebno zaradi tega, ker so Slovenci politično mnogo bolj zavedni, nego nemški kmetje. Pri drugih volitvah bi pač Slovenci več ne podpirali konservativcev, ako bi videli, da so jih v deželnem zboru pustili na cedilu.

Slovenci in nemški konservativci upajo, da nemškonarodni oziroma nemškoliberalni stranki odtrgajo v kmetskih občinah vse mandate. Če ni morda to upanje malo preoptimistično, pokazale bodo pač še le volitve. Vsekako bode pa novi zbor precej drugačen od bivšega, v katerem so liberalni in narodni Nemci po svoji volji odločevali. Seveda večino bodo narodni Nemci z liberalci vred že še imeli, ker je zanje volilni red ugoden. V veleposestvu zmagajo liberalci in ti podado roke narodnim Nemcem voljenim v mestih in trgih, pa je večina gotova. V narodnogospodarskih vprašanjih se pa vendar utegne marsikaj premeniti. Narodni Nemci se ne vjemajo v gospodarskih stvareh z liberalci in utegnejo včasih s konservativci glasovati. Konservativna manjšina nikoli ne bode brez vsega vpliva.

Nemški konservativci in Slovenci so izdali skupen program. Glede za nas Slovence sta posebno važna naslednja odstavka: „Mi hočemo skupnost in jedinost avstrijskih dežel in narodov pod slavno vladajočo habskurško cesarsko hišo, popolno jednakopravnost za vse, vspešno gojenje višjih dóber, vere, narodnosti, prave vednosti in napredka v državi in deželi Koroški. Odločno zavračamo načelo, da vera nima ničesar opraviti s politiko. Ni dovolj, da zakonodajstvo in uprava, kakor tudi ljudsko zastopstvo krščanske dežele le trpe in z besedami čislajo vero; temveč zahtevamo, da prešinja tudi zasebno življenje in delovanje, zakonodajstvo, upravo in pravosodje. Krščanski nauki so podlaga nravne moči ljudstva in zagotovilo njegovega blagra. Mi hočemo posredno in neposredno pobijati židovski vpliv, v kolikor škodi na duševnem in gospodarskem polji.

Koroški katoliki, Nemci in Slovenci, vidimo v delitvi človeštva v narodnosti delo božje previdnosti. Edino le krščanska pravičnost je ključ, s katerim se morejo rešiti tudi one težkoče, ki so posledica narodnostnih razlik. V okvirju skupnih krščanskih načel in ljubezni do skupne avstrijske domovine bodo naši poslanci obeh narodnostij drug drugega podpirali. Po sebi je umevno, da bodo svoje posebne narodne koristi prostodušno zagovarjali. Nad narodnostjo pa je katoliška vera, ki veže avstrijske narode s cesarsko hišo, ta vera pa bode tudi porok miru med Nemci in Slovenci na Koroškem

V smislu teh splošnih načel bodemo reševali deželne zadeve ter zagovarjali samostojno zakonodajstvo in upravo dežele; ob jednem pa hočemo potom deželnega zbora po možnosti vplivati na državno zakonodajstvo, v kolikor se nanaša na Koroške razmere.

Glede šole zahteva katoliška ljudska stranka za katolike katoliške šole, v katerih naj se učna doba in tvarina uravna po razmerah in potrebah prebivalstva v mestih in po deželi. V šolah bodi pouk v maternem jeziku, kjer pa bi se pokazala potreba, naj se otroci uče obeh deželnih jezikov. Ustanove naj se poljedelske in obrtne nadaljevalne šole, občine naj dobe merodajni vpliv pri nameščenju učiteljev. Učiteljstvu naj se zavarujejo službeno stališče, plača in višji plačilni razredi proti vsaki samovoljnosti. Na višji realki v Celovcu, kakor tudi na vseh nadaljevalnih in obrtnih šolah se mora vpeljati krščanski nauk."

Nadalje našteva program posamezne točke, ki so: potrebne nove ceste, vravnava rek in hudournikov, melijoracije in lokalne železnice, toda kolikor mogoče brez zvišanja deželnih priklad, iz denarstvenih ozirov naj v deželni bolnišnici v Celovcu prevzemo postrežbo usmiljene sestre, po potrebi naj se po deželi vrede okrajne in občinske bolnišnice, oziroma zavodi za slepce in hiraice.

Da se ohrani ravnotežje v deželnem gospodarstvu, treba varčnega gospodarstva in novih virov dohodkov. Za gospodarski napredek in razvoj treba obrtnih in kmečkih zadrug, vravnati lastninske in dedne razmere, preosnovati zalaganje armade, denarne in zavarovalne zavode i. t. d. Občinski zastopi morajo v deželnem odboru polagati vsakoletne natančne račune o dohodkih in stroških ter preosnovati preskrbljevanje ubogih. Glede volilne pravice zahteva stranka direktne volitve tudi v kmečkih občinah s tajnim glasovanjem; volišča naj so po občinah, volilni okraji naj se pravičneje razdele, volilne zlorabe naj se preprečijo.

Politični pregled.

Deželnozborske volitve na Koroškem. — „Mir" priporoča glede bodočih deželnozborskih volitev sledeče: 1.) V vsaki občini naj se naši možje družijo že sedaj, da se pogovarjajo o volitvah, volilnih in zaupnih možeh itd. Posebno je paziti, da so vsi volilci tudi res zapisani pri županu v volilni zapisnik, da nobeden ni izpuščen. Vsak kdor plačuje 5 gld. direktnega davka in ni bil zavoljo tatvine ali goljufije zaprt, ima volilno pravico. Če je ta ali oni izpuščen, naj se takoj pritoži, da ga vpišejo. Vsaka pomota naj se pravočasno popravi. Če župan noče pomote popraviti, se je hitro pritožiti na c kr. okr. glavarstvo. 2.) Pri izbiranju volilnih mož ni gledati toliko na to, kateri je bolj bogat, veljaven, marveč posebej na to, kdo je najbolj zanesljiv. Kdor se je že obnesel, volite ga zopet, kdor se je pa že enkrat izvil, tega ne volite več. Tedaj ne smete izbirati omahljivcev, liberalcev, šulferajnovcev in südmarkijancev. 3.) Na dan volitve pridite vsi polnoštevilno k volitvi in izvolite vsi ene in iste može, kateri se vam prej priporočajo. Najboljše je voliti z listki, na katere so zapisani volilni možje. Nobeden ne sme prej proč iti, preden je volitev končana, da so vsi zopet navzoči, ko bi bilo treba iz katerega koli uzroka v drugič voliti. 4.) Sklicujte volilne shode. Takih volilnih shodov, katerih se udeležujejo le samo volilci, ni treba med časom razpisa volitev do časa, ko so se iste izvršile, naznanjati okr. glavarstvom. V slučaju pa, da se dovoli vstop tudi nevolilcem, je treba take shode najmanj tri dni prej naznaniti z vlogo, podpisano od enega ali dveh mož, c kr. okr. glavarstvu V tem slučaju so vloge kolekovati s kolekom za 50 kr.

Folnegovič je naznanil svojim volilcem, da odloži svoj mandat Povod so znani razpori v hrvatski stranki prava. V posebnem pismu na svoje volilce, je natančno razložil, kaj je krivo da ostavlja politično življenje. Izjavlja pa, da je pripravljen zopet vstopiti v politično življenje ko bi to zahtevala stranka ali pa volilci.

Italija. — Papežev poslanik, ki ima namen pri abesinskem kralju Meneliku izposloviti prost odhod laških vojakov, ujetih v zadnji vojski, je dospel k Meneliku in je bil od tega prav prijazno sprejet Pričakuje, da bo papeževo delo imelo uspeh. — Z druge strani se čuje iz italijanske Afrike vest, da ni upanja, da bi se konečno sklenil mir mej Italijo in Abesinci Menelik dobiva velike množine orožja in municije ter organizuje skrivaj številno vojsko Italijanska vlada je vsled tega sklenila, poslati čim prej mogoče jeden voj v Afriko, da brani Masavo.

Kreta. — Položaj na Kreti je nespremenjen. Krečani hrepene po združenju z Grško, velevlasti se temu upirajo, dočim Grška na tihem podpira vstaše. Posebno Anglija se upira vplivu Grške na Kreti Stoji pač na strani sultanovi, meneč, da ji to utegne prinesti koristi. Vzlasti nemški listi močno napadajo angleško vlado zaradi njenega postopanja v krečanskem vprašanji. Grški kralj sam tudi ni prav zadovoljen, da vlada podpira vstaše. Boji se, da ne bi vse to imelo zlih posledic za njega ko vidi, da so si velevlasti tako nejedine v tem vprašanju. Grški narod pa želi, da vlada podpira krečanske vstaše.

Španija. — Mej tem, ko Španija že dlje časa bije odločilni boj proti vstašem na Kubi, pojavili so se zadnji čas resni nemiri in izgredi v Španiji sami v pokrajini Valencija. Pokazale so se močne roparske čete, katere premagati ni bilo moč žandarmeriji, temveč se je moralo vojaštvo mobilizovati proti njim. To pomeni za Španijo veliko novo skrb ker ji manjka še za Kubo vojakov, in niti teh ne more zadostno s potrebnim preskrbeti. Roparske čete pa, ki so se pokazale, pa ni smatrati za navadne razbojnike, ker ti zasledujejo politično smer. Poroča se, da so pojav in nastop teh čet vspodbudili vstaši na Kubi, zopet z druge strani se pa čuje, da imajo nastali nemiri republikanski značaj. Polje imajo ti uporneži jako hvaležno, kajti nezadovoljnežev je mnogo v Španiji in anarhizem je močno razvit ondi in vsi ti bodo pritegnili s temi vstaškimi četami, ki so menda dobro oborožene. Ker je Španija to-li preobložena s skrbjo za Kubo, utegne nova vstaja v Valenciji, če se je ne bo moglo v korenini zatreti, resne posledice imeti za Španijo. Država je financijelno propala, monarhizem se je ondi preživel in republičani silijo vedno odločneje na dan. Kuba je že malone zgubljena in zdaj še doma take homatije Oprezno in trdno se bo morala držati vlada, da premaga vse te težkoče.

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani.

(Dalje.)

Odsek je ob sporočilu zgornjega dopisa prosil zadruge, da naj izreko svoje mnenje o tem predmetu in je vrhu tega sklical enketo, h kateri so se povabila načelništva zadrug v Ljubljani. Iz došlih pismenih

poročil je posneti, da je domače delo po celi deželi razširjeno. Vendar če ne upoštevamo obeh pododdelkov: 1.) Domači postranski posel in 2.) domača industrija, katera oba sta v deželi močno razširjena, vidimo, da je obrtno domače delo t. j. pridobitna delavnost pomočnikov izven delavnice ali domačih pomočnikov in kosnih mojstrov omejena skoro samo na deželno stolno mesto in njegovo okolico in toraj skoro le na krojaški in čevljarski obrt, četudi je vredno omeniti takozvano tovarniško domačo industrijo (izdelovanje čevljev, žimnih sit), kakor se vrši v posameznih delih dežele. Dalje se poudarja v poročilih zadrug, da je želeti, da se uredi pomočništvo izven delavce in domoča industrija v smislu predležečih poročil. V enketi so se pa izrekle vse zadruge proti pomočništvu izven delavnice, pri čemur se je poudarjalo, da je isto škodljivo razvoju obrta, da ne prinaša obrtnikom nobenih koristij in vzgaja skoro same skaze. Iz teh razlogov bi bilo le v interesu samostojnih obrtnikov in tudi kupujočega občinstva, če se odpravi pomočništvo izven delavnice, kajti ne more se tajiti, da so večkrat predmeti izgotovljeni s pomočjo pomočnikov izven delavnice in kosnih mojstrov precej ceneji, da pa so tudi slabeje izgotovljeni in je tudi snov, iz katere so narejeni manj vredna. Dalje poudarjale so zadruge tudi zlo, da trgovci ali tudi druge osebe, ki sami ne znajo nobenega rokodelskega obrta, istega vrše po pomočniku, kl doprinese zakonito zahtevano sposobnostno dokazilo za samostojno izvrševanje obrta. Ta obrtnik je le imemoma mojster, v resnici je le službujoč rokodelec ali poslovodja, kajti on ne plača niti davka niti prostora, še manj pa pomočnikov, tudi ne more samostojno prodajati izdelkov, temveč le za svojega gospodarja Pripeti se celo, da izdelovalec izdelkov ne prodaja, temveč tretja oseba, ki spada ali k družini ali k hišnim gospodarstvu pravega gospodarja. Na ta način se prezro določila obrtnega reda in se oškodujejo osobe, ki zase vrše rokodelske obrte. Ker se je pa pomočništvo izven delavnice v večih mestih, na Kranjskem prav za prav ukoreninilo le v deželnem stolnem mestu in so razmere take, da bi takojšnja odprava ne bila niti v interesu lastnikov obtov, niti pomočnikov, bi bilo isto le v toliko, kolikor mogoče omejiti in bi bilo delovati na to, da nastopijo razmere, ki bi pomagale popolnoma odstraniti pomočništvo izven delavnice Če bi se pomočništvo izven delavnice odpravilo, bi moralo prav mnogo lastnikov obrtov imeti večje delavske prostore in bi morali poskrbeti za vse ono, kar določa § 74 zakona z dne 8. marca leta 1885., drž. zak. štev. 22. To bi prouzročilo ob sebi umevno večje stroške. Pomočnik izven delavnice lahko pomaga tudi svoji ženi doma, da nadzoruje otroke in sicer posebno takrat, kadar ima ta opraviti zunaj. Že iz povedanega je razvidno, da bi prepoved pomočništva izven delavnice ne bila lahko izvedljiva. Po mnenju odsekovem bi bilo tudi delati na to, da se polagoma odstrani pomočništvo izven delavnice, kajti le potem bi se mogle odstraniti škode, ki so s tem spojene. Odseku se zdi izvajanje v zgornjem ukazu vis. c. kr. trgovinskega ministerstva prav primerno, po katerem se ne more prej urediti pomočništva izven delavnice, ne da bi se ob jednem ne stopilo na polje domače industrije in da bi torej uredba morala obsezati ves delokrog domačega dela. Domači postranski posel in domača industrija, kakor jo omenja imenovani ukaz trgovinskega ministerstva in ki sta v smislu § 1. novele k obrtnemu zakonu z dne 15. marca 1883. in člena V, lit. *e)* uvodnega zakona k obrtnemu redu z dne 20. decembra 1859, drž. zak. št. 227, izvzeta od uvrstitve mej obrte, naj se pustita izven veljavnostnega okoliša obrtnega reda. Definicijo obeh teh pododdelkov domačega dela bi bilo pa sprejeti v obrtni red. Pri domačem postranskem poslu pa naj udeležba pri delu ne bo omejena na člane lastne družine, temveč naj morejo to delo opravljati tudi navadni posli, kakor je to v navadi tudi pri domači industriji. Dalje meni odsek, da naj bi se, če se ta definicija ne sprejme kmalu v obrtni red, takoj primerno spremenil visoki ministerski ukaz z dne 16. sept. 1883 št. 26.701 ali prav za prav 4. odstavek tega ukaza. Glede obrtnega domačega dela se pripominja, da je le odobravati, da se smatrajo pomočniki izven delavnice za obrtne pomočne delavce v smislu § 73. zakona z dne 8. marca 1885., drž. zak. št. 22. da lastniki trgovskih obrtov kot taki ne smejo imeti pomočnikov izven delavnice, da ti ne izvršujejo obrtnih del za več podjetnikov in tudi ne smejo sami zopet imeti pomočnih delavcev, ker bi jih bilo v tem slučaju za samostojne obrtnike smatrati in bi bili obvezani zglasiti svoj obrt. Odsek izjavlja, da bi po njegovem mnenju tudi delavske legitimacije, katere bi izdalo obrtno oblastvo pomočnikom izven delavnice, mnogo pripomogle, da bi se odstranila zla, ki so spojena s pomočništvom izven delavnice. Te legitimacije naj bi se vsako leto obnovile, a bi se moškim delavcem pod 22 letom sploh ne izdajale, izvzemši take osebe, ki so telesno pohabljene, vsled česar so za delo v delavnici nesposobne. Vendar naj bo visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo opravičeno dogovorno z visokim ministerstvom za notranje stvari in po zaslišanji trgovske in obrtniške zbornice in dotičnih zadrug, za posamezne obrte starostno mejo do maksimalne meje povišati in odpraviti pomočništvo izven delavnice s tem, da polagoma odvzame delavske legitimacije. Če se to tako uredi, se imajo tudi pomočniki izven delavnice kot pomožni delavci, v kolikor obrt za katerega delajo, ni tovarniški, oziroma se lastnik tovarniškega podjetja poslužuje pravic § 108. ob r., smatrati za člane zadruge svojega okoliša, in da se morajo pri pomočnikih izven delavnice v splošnem uporabljati določila VI poglavja obrtnega reda in določila zakona o bolniškem zavarovanji. Glede druge kategorije obrtnega domačega dela, katero zgornji ministerski ukaz omenja pod oznanilom „kosni mojstri“ je odsek za to, da imajo ti svoj obrt zglasiti in da imajo kot lastniki obrtov iste pravice in dolžnosti, kot vsi obrtniki. V tem oziru naj bota tudi za kosne mojstre merodajna posebno §§ 98. in 100. obrtnega reda. Odsek predlaga: Čestita zbornica naj v smislu teh izvajanj poroča na c. kr. dež. vlado. — Predlog se sprejme.

V. Zbornični svetnik Josip Kušar poroča, da je vsled dopisa c. kr. deželne vlade z dne 13. maja t. l. povodom njenih predlogov v svrho novega konstituiranja šolskega odbora, ki je doslej skupno posloval za obe c. kr. strokovni šoli, vis. c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje z ukazom z dne 30. aprila 1896, št. 8225, opozorilo na to, da ima po § 4., pravil c. kr. strokovne šole za lesno industrijo v Ljubljani, oziroma po § 3. pravil c. kr. strokovne šole za umetno vezenje in čipkarstvo ravno tam za vsako teh šol poslovati poseben šolski odbor. Ker je zbornica v svoji seji dne 28. februvarja t. l. le zborničnega svetnika Ivana Dogana volila za svojega zastopnika v zgornji skupni šolski odbor, je sedaj treba, da v vsako gori navedenih strokovnih šol pošlje jednega zastop-

nika. Vsled tega priporoča odsek, da se sprejme nastopni predlog: Čestita zbornica naj voli v šolski odbor c. kr. strokovne šole za lesno industrijo v Ljubljani gosp. Ivana Dogana, zborničnega člana in pohištvenega mizarja v Ljubljani in v šolski odbor c. kr. strokovne šole za umetno vezenje in čipkarstvo v Ljubljani g. Avgusta Skaberneta, zborničnega člana in trgovca z manufakturnim blagom v Ljubljani. — Predlog se sprejme.

VI Zbornični svetnik Ivan Baumgartner poroča o vprašanju, če je obrtovanje izdelovalca glinastega blaga A D. smatrati za tovarniško ali za rokodelsko. Po § 1., odstavek 4, zakona z dne 15. marca 1883, ima v dvomih, če je obrtno podjetje smatrati za tovarniško, odločevati politična deželna oblast po zaslišanju trgovske in obrtniške zbornice in udeleženih zadrug, v slučaju priziva pa minister za notranje stvari dogovorno s trgovinskim ministrom. Po ministerskem ukazu z dne 18. julija 1883., št. 22.037, je smatrati za tovarniška podjetja taka obrtna podjetja, v katerih se vrši izdelovanje ali obdelovanje obrtnih prometnih predmetov v zaprtih delavnicah ob udeležbi več kakor 20, izven svojih stanovanj poslujočih delavcev, pri čemur se rabijo stroji kot pomočno sredstvo in obstoji pravilo, da se razno delo vrši razdeljeno. Loči se tovarniško podjetje tudi od rokodelskih produktivnih obrtov po tem, da obrtni podjetnik sicer vodi podjetje, a se ne udeležuje sam dela, dalje po višjem davku in po tem, da je firma protokolovana. Po § 1. zakona z dne 28 dec. 1887. glede delavskega zavarovanja proti nezgodam, drž. zak. št. 1 iz l. 1888, so vsi v tovarni poslujoči delavci in obrtni uradniki po določilih tega zakona zavarovani proti posledicam nezgod, ki bi se pripetile pri obratu. V razjasnilih k določilom zakona glede zavarovanje proti nezgodam, tičočim se dolžnosti zavarovanja priloga A k visokemu ministerskemu ukazu z dne 3. aprila 1888., drž. zak. št. se glasi: V svrho sedanje zglasitve imajo za tovarne veljati ona obtna podjetja, ki so se doslej za tako smatrala. V dvomu so za tovarne smatrati taka obrtna podjetja, v katerih se vrši izdelovanje ali obdelovanje obrtnih prometnih predmetov v zaprtih delavnicah ob udeležbi več kakor 20, izven svojih stanovanj poslujočih pomočnih delavcev in katera so od rokodelskih produktivnih obrtov tudi v tem ločijo, da lastnik podjetja isto sicer vodi osobno, a sam vendar ne dela. Netovarniški obrti so podvrženi dolžnosti zavarovanja le tedaj, če ista nastopi po odstavku 2. § 1. zakona o zavarovanju proti nezgodam (obrtni obrati, ki se raztezajo na izvršitev stavbenih del) ali po odstavku 3. (obrati pri katerih se rabijo stroji za moč) § 1. zakona. Če se ozremo na te ministerske ukaze, vidimo, da bi mogli le deli teh za to govoriti, da je podjetje A. D. smatrati za tovarniško. Izdelujejo se peči in semtertja tudi drugi glinasti obrtni prometni predmeti v dveh različnih naprtih delavnicah. V jedni teh je bilo 18 pomočnih delavcev in 5 vajencev, torej skupaj 23 pomočnih delavcev (§ 73. zakona z dne 8. marca 1885., drž. zak. št. 22). V podružnem podjetju je bilo pa le 13 pomočnih delavcev, kakor jih omenja zgoraj § 73. Okolščina toraj, da več kakor 20 pomočnih delavcev dela v zaprti delavnici, bi govorila za to, da je to podjetje za tovarno zmatrati. Ta okolščina pa pri presoji tega vprašanje ne more merodajna biti, ker število pomočnih delavcev močno menja in se večkrat pripeti, da je manjša kot 20. Iz števila delavcev se torej ne more sklepati, da je vsako rokodelsko podjetje, če število delavcev preseza 20, smatrati že za tovarniško. V jedni kakor drugi delavnici se stroji ne rabijo kot pomočno sredstvo. Tudi ni v pravilu delitev dela. Podjetnilk vodi ob sebi umevno delo v obeh delavnicah in tudi sam dela. Tudi visokost davka ne govori za tovarniško podjetje in tudi ne okoliščina, da podjetnik ni trgovsko sodno protokolovan. Iz poročila mestnega magistrata na c. kr. deželno vlado se more sklepati, da ta smatra to podjetje za rokodelsko lončarijo in tudi iz poročila c. kr. obrtnega višjega nadzorništva je razvidno, da ima ta obrat izključno rokodelski značaj. Odsek je torej mnenja, da ima rekurent prav, če trdi, da je njegov lončarski obrt rokodelsk, na katerega se ne more uporabiti zakon glede zavarovanja proti nezgodam. Odsek omenja še, da je tudi visoko c. kr. upravno sodišče z razsodbo z dne 6. novembra 1895., št. 5176, glede podobnega podjetja se izreklo, da isto ni dolžno zavarovati se. Iz teh razlogov predlaga odsek: Čestita zbornica na se izreče o zadevi v smislu tega poročila — Predlog se sprejme.

VII. Zbornični svetnik Josip Rebek poroča o prošnji odbora za oskrbovanje vaškega premoženja v Drnovem, kjer se vsled ukaza deželne vlade z dne 13. aprila 1855. št. 5923 vrše letni in živinski semnji dne 12. marca, 24. junija, in 29. septembra, za povišanje štantnine za konje, vole, krave, telice in prašiče. Ta prošnja se s tem utemeljuje, da se je moralo živinsko sejmišče v smislu oblastvenih odredeb urediti. Odseku se zdi neznatno zvišanje štantnine, in sicer: za konja od 5 kr. na 6 kr., za vola, kravo ali telico od 4 kr. na 5 kr, za prešiče brez razločka starosti za komad od 2 kr. na 3 kr., utemeljeno, ker stroški za živinsko sejmišče niso bili majhni in je tudi nadzorovanje živinskih semnjev z večjimi stroški spojeno, kakor je bilo ob času odobritve obstoječih tržnih taks. Povišana štantnina tudi ne presega tarife k občinskem pristojbinskemu zakonu z dne 3. decembra 1868., dež zak. št. 17, in odsek vsled tega predlaga: Zbornica naj se v svojem poročilu na c. kr. deželno vlado izreče za zaprošeno zvišanje štantnine. — Predlog se sprejme.

VIII. Zbornični svetnik Avgust Skaberne poroča o vprašanji mestnega magistrata ljubljanskega, če so tesarji upravičeni v mestu ljubljanskem kriti strehe z opeko. Trditev prositeljev je prava, da spada po ministerski naredbi z dne 30. junija 1884., držav. zak. št. 110, obrt krovcev z opeko in skrilji mej rokodelske obrte, za katerih nastop je po § 14. novele k obrtnemu zakonu z dne 15. marca 1883., drž. zak. št. 39, treba po propisih §§ 11, 12 in 13 sposobnostnega dokazila. Na Kranjskem se do zadnjega časa obrtniki niso pečali s samim pokrivanjem z opeko. Pokrivanje poslopij z opeko ali deskami so doslej oskrbovali le tesarji in nikomur bi tukaj ne bilo prišlo na um, da na Kranjskem izučeni tesar potrebuje še posebnega sposobnostnega dokazila za pokrivanje z opeko, ker je obče znano, da se je ta pri tesarstvu izučil kriti poslopja z opeko in da je tega tudi zmožen. Po mnenji odsekovem so oni, ki so dokazali sposobnost za samostojno izvrševanje tesarskega obrta, tudi doprinesli dokaz, da zamorejo poslopja kriti z opeko in deskami in da imajo torej na Kranjskem tudi pravico kriti poslopja z opeko. Pripominja se, da se na Kranjskem od lanskega leta izvršuje krovski obrt. Drugače je na Kranjskem s krovskim obrtom s skrilji, katerega vrše že mnogo let usposobljeni krovci s

skrilji. Odsek torej predlaga: Zbornica naj v smislu tega poročila izreče svoje mnenje. — Predlog se sprejme.

(Dalje sledi.)

Kmetijstvo.

Naprava sadnega vina.

Najglavnejši razloček mej sadnim in grozdnim moštom je, da sadni mošt težje vre in ima manje sladorja v sebi. Dočim v grozdnem moštu pri pravi gorkoti v malo tednih izvre 12 do 16 odstotkov sladorja, potrebuje sadni mošt za 6 do 8 odstotkov sladorja včasih več mesecev in včasih še po leto popolnoma ne prevre.

Pri tem, kako naj ravnamo s sadnim moštom, ozirati se moramo na to, če li mislimo sadno vino doma rabiti ali ga pa prodati. Za prva je omeniti. Ker sadni mošt dolgo vre, dolgo obdrži svojo ogljikovo kislino in je osveževalen. Na drugi strani je pa nevarnost, da slador ne preide šlem ne pa v alkohol, dokler ni vretje končano, da se pijača popolnoma zgosti in v sebi nima dovolj alkohola.

Mošt se rad spridi:

1.) Če se rabi deloma gnilo sadje.

2.) Če se napačno ravna z zmletim sadjem. Če se precej ne iztisne, se morajo tropine s pogrezilnim dnom držati v tekočini, drugače nastane ocetna kislina in s tem dobi se slaba pijača, ki se noče sčistiti in se ne držl.

3.) Če se sok pomeša z vodo, dobi se pijača, ki se ne drži dolgo poleti. V večjih gospodarstvih naj posebej naredi mošt za prvih pet mesecev in za pozneje. Za prvega se tako rabi voda brez sladorja, za poslednjega se pa mora pridejati za vsak hektoliter vode 10 kilogramov sladorja in mošt takoj po glavnem vrenju pretočiti.

4.) Če se mošt ne pretoči z drožij, se lahko razkrojijo drožje, in spridijo mošt. Najbolje je, če se mošt pretoči takoj po glavnem vretju. Potem mošt od sebe, ali pa od tega, da se pridene kilogram sladorja pri novem vrenju dobi ogljikovo kislino, ki pripomore, da je mošt bolje osveževalen in se bolje drži.

Mošt za kupčijo mora imeti dovolj alkohola in mora popolnoma izvreti. Priporoča se, da se hektoliter moštu pridene 20 gramov salmijaka, in če je šlemast, tudi 20 gramov strojila. Mošt mora tehtati 55 stopinj Oechte, za vsacih pet gramov ki manjkajo, se pridene kilo sladorja. Za velika podjetja so jako dobre ledenice, v katere se spravi mošt po glavnem vrenju kakor pivo. Rujavo ali počrnelo sadno vino se ščisti, če se na hektoliter prilije liter svežega mleka. Priporoča se pa poprej poskusiti, to je dene se žličico mleka v steklenico vina in počaka, da se vino sčisti. Kalnim, šlemastim vinom se pridene na hektoliter 300 gramov španske prsti. S tem se sčisti in dobi lepo barvo.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E Šreknik.)

Šesto poglavje.

Na Španskem.

(Dalje.)

— Tem bolje morem računati na vresničenje svojih načrtov! — zaklical je Kolumb trdno prepričan. Zmagovalci najdejo v zmagi križa nad polumesecem temveč veselja za razširjenje božje slave po vsej zemlji. Dolgo težko čakam, da se izvrši, kar je odmenil Bog in trdno verujem, da je baš zaradi tega me božja milost rešila ob raznih viharjih in drugih nevarnostih. Tako je bilo na pr. v znameniti bitvi pri nosu sv. Vincencija, katere sem se udeležil pod poveljstvom svojega bratranca „mladega“ Kolumba, kakor so ga imenovali, da so ga ločili od starega admirala, ki je tudi imel moje ime. Napali smo benečansko brodovje vračajoč se iz Flandrije. Bila je huda bitka. Ladije so se tako druga v drugo zarile, da se je začel boj z meči in pestmi mej mornarji. Bitva je trpela od jutra do večera. Ladija, kateri sem jaz zapovedoval, se je bila sprijela z veliko beneško vojno ladijo. Na nas so letele granate in kmalu je okrog nas gorelo. Beneška ladija, ki je bila pritrjena na našo ladijo z verigami in kljukami je tudi jelo goreti — a vendar me je Bog nepoškodovanega rešil iz tega plamena. Skočil sem v vodo, zgrabil plavajoče veslo, in srečno prišel na breg, ki je bil kaki dve uri daleč. Mari ne morem v tem videti prsta božjega? Mari li jaz ničevno bitje bil vreden takih znamenj božje milosti, ako bi ne bil odmenjen za razširjenje božje slave in veličanstva?

In oči Kolumbove so se zopet zasvetile. Naudušenje, s katerim je govoril, je nekako vplivalo na slušatelje in v njih zadušilo vsako čuvstvo nezaupnosti.

— Res je, gospod Kolumb — zaklicala je po kratkem molčanju gospa Beatrisa, — pogosto smo mi samo orodje božje previdnosti. Če tudi jaz ne morem popolnoma razumeti naših teorij, a v srcu čutim njih resnico in pripravljena sem njih uresničenje podpirati, kolikor bode mi mogoče. Moja krstna botra, gospa Beatrisa de Bobadilja, markiza de Moja, je dobro znana s kraljico Izabelo in bode gotovo na mojo prošnjo izposlovala avdijenco pri Njiju veličanstvu.

— Da blagoslovi in poplačaj vas presveta Devica za vaše dobre namere! — rekel je ginjen Kolumb. — Nikdar ne pozabim dobrote vaše. Brez priporočenja, brez pokroviteljstva in zagovorništva visokih oseb se težko kaj doseže. Moja revščina me sili, da hodim v ponošeni obleki in to je jedna ovira uresničenju mojih načrtov. Vse sodi po vnanjosti in zatorej . . .

To trenotje se je zaslišalo močno žvižganje, ki je šlo kar skozi ušesa, in vsi so se nehote stresli . . .

— O, presveta Mati Božja! — zaklicala je Beatrisa, — kaj to pomenja.

— Le mirni bodite, gospa, to je najbrž kričanje kake nočne tice, — tolažil jo je Diego di Arana.

— Vendar moramo biti previdni — rekel je Ferdinand.

— Kako se je hitro zmračilo mej našim pogovorom! . . . Nismo li zašli? . . . Pot je vedno slabša in drži vedno bolje v gore . . . okrog in okrog ni sledu obdelane zemlje . . . — rekla je Beatrisa.

— Strašno žvižganje je tudi Kolumba prisililo, da je jel premišljevati. Z jednim samim pogledom je ogledal vso okolico in spoznal vso nevarnost položaja. Glas, ki je prišel do njegovih ušes, bil mu je le predobro še znan izza časa njegovih bojev z neverniki.

— Gotovo smo naleteli na kako četo mavriških roparjev, od katere nimamo ničesa dobrega pričakovati, — rekel je.

— Zaklinjam se pri sv. Jakobu, vi imate prav, gospod. — Pri tacih razmerah je najbolje, ako se vrnemo — odgovori Dijego.

— Sicer pa poglejte, Arano, v kakšnem kraju smo — reče Kolumb. — V soteski se nahajamo in to žvižganje ni druzega, kakor znamenja roparskih stražnikov, da smo jim srečno prišli v past.

— Za vraga!

Dijego je hudo pogledal Kolumba. Morda je ta neznanec baš zaradi tega se ž njimi spustil v pogovor, da jih zavede v past! Kdo ve, če ni mavriški ogleduh?!

Kolumb je vidno jasno prečital misli mladega človeka stoječega pred njim. Mirno in dostojno je vzdržal ta ostri pogled Diejega. In ko je videl, da se Dijego začenja sramovati svoje nezaupnosti je hitro šel k gospej Beatrisi.

— Bodoči trenotki morejo biti skrajno nevarni za življenje, gospa. Mi, gospa, moramo pred vsem vas varovati. Pojdite s konja in zavzemite varno mesto v sredi karavane.

O, gospod Kolumb, je li tako nevarno? Mari se izpolni lahkomišljena Ferdinandova želja. O, presveta Mati Božja, kako je strašno!

— Pred vsem — previdnost, gospa Mi moramo biti pripravljeni, da odbijemo napad. Pred vsem moramo ogledati in nabasati puške.

V tem sta Dijego in Ferdinand po kratkem posvetovanju pojasnila svojim ljudem, v kako nevarnost so prišli po svoji neprevidnosti. Prigovarjala sta jih, naj se dobro drže in naj bodo pripravljeni za napad.

Potem sta šla k Beatrisi.

O, gospod Ferdinand kak hudi duh je bil v gostilni vdahnil vam ono strašno željo, ki se sedaj izpolni . . .

— Močen krik, s katerim so dali roparji znamenje, je pretrgal Beatrisi besede.

— Zaklinjam se pri sv. Jakobu, približujejo se, — zaklical je Ferdinand. — Treba se je rešiti ali pa vsaj drago prodati svoje življenje!

— Gotovo smo obkoljeni — rekel je Kolumb s trdim glasom. — Povratek je nam odrezan. Držati se moramo, kolikor časa je mogoče in zasesti postojanko, ki bi nam varovala hrbet. Ta naprej moleča skala je za to popolnoma pripravna. Pod nje varstvom lahko pogumno počakamo in odbijemo prvi napad roparjev. Ta čas se pa mej bojem gospej morda posreči prodreti skozi vrste roparjev.

— Kolumb ima prav, — rekel je Diego. Sedaj pa na delo!

Kakor se v vseh nevarnostih življenja podvrže vse močnejšemu značaju, tako je tudi tukaj vse tiho priznalo nad seboj oblast Kolumbovo, kateri je hladnokrvno postopal in dajal povelja glede zasedenja ugodnejše postojanke.

Voz so hitro izpregli, mule in konje razložili in jih tako postavili, da so bolje krili ljudi. Gospo Beatriso in Kolumbovega sina postavili so v sredo.

Vsi so nategovali ušesa in oči v temi, a bilo je vse tiho.

Bila je tiha poletna noč. Lune ni bilo, le zvezde so tam pa tam blesketale na temnomodrem nebu. Lahek močen veter je obveval skale in obraze potnikov, stiskajočih puške v rokah in pripravljene biti se na življenje in smrt.

— Nevarnost je velika, gospoda — rekel je Kolumb. Pa dosedaj nas je Bog varoval o vseh nevarnostih in tudi sedaj se moremo zanašati na njegovo milosrčnost in pomoč.

Pri teh besedah je Kolumb pokleknil in molil kratko molitev, ki je segla do srca vsem njegovim tovarišem. Ko so vstali, so vsi drug drugemu podali roke. Celo različje mej gospodo in slugami je prenehala v tem trenotju nevarnosti. Vsi so čutili, da je od poguma vsacega moža odvisna njih rešitev.

A okrog je bilo tiho, kakor poprej. (Dalje sledi.)

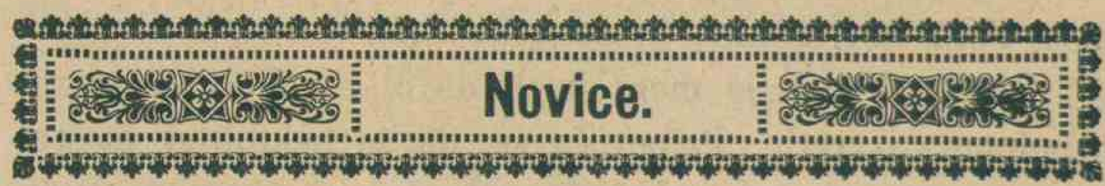

Občni zbor Družbe sv. Cirila in Metoda

se je letos vršil v Ljubljani. Že v ponedeljek je došlo v Ljubljano mnogo rodoljubov iz zelene Štajerske, tužne Koroške in kršne Primorske. Priredil se je prijateljski sestanek pri Ferlincu, kjer se je najprej predsednik družbe zahvalil, da so rodoljubi iz vseh slovenskih krajev se zbrali na občni zbor prepomenljive družbe. Potem se je začela najprijetnejša zabava, pri kateri se je pelo in napivalo. Marljive narodne dame šenpeterske podružnice so pa prodajale lepo izdelane kovinske svetinje v spomin jednajstega družbinega shoda. V torek je pa bila maša v frančiškanski cerkvi, katero je imel o. Čadež, po maši so se pa zbrali gostje v veliki dvorani „Narod. Doma“.

Predsednik g. Tomo Zupan je pozdravil shod s primernim govorom. Omenjal je, da sta se vršili prvi dve veliki skupščini v prostorih stare Čitalnice, XI. pa se vrši v domu, ka-

teri si je postavil narod sam, v „Narodnem domu“, za kateri so prispevali vsi stanovi in kjer bode odslej pribežališče rojakom iz vseh krajev. Bodi to dobro znamenje, da so se združili skupščinarji v „Narodnem domu“, da zboruje prva v njem družba, ki deluje na jedinost vseh Slovencev, „Viribus unitis“ je tudi naš slovenski rek. Naj bi vendar že jenjal prepir mej brati. Če velika dvorana v „Narodnem domu“ še nima svojega imena, naj se imenuje „Concordia“. (Dobro klici.) Govornik je potem pozdravil skupščinarje, povdarjajoč, da se bodo danes prepričali, kako nerazdružljiva jedinost je vladala mej člani odbora, in izrazujoč upanje, da ohranijo slogo vsi, prišli iz raznih krajev slovenskega ozemlja, je zaklical: Slovenskemu narodu „Concordia“ — „Sloga“ (Živio-klici.)

Za predsednikom je zborovalce pozdravil župan ljubljanski gosp. Ivan Hribar s sledečimi besedami: Velecenjene dame! Častita gospoda! Kot župan bele Ljubljane pozdravljam Vas vse prav prisrčne. Ponosen sem, da me je takoj prvo leto mojega županjevanja dotela velika čast, pozdraviti v imenu mesta Vas premile sestre in predragi bratje, ki ste prihiteli z vseh stranij, koder prebiva naš rod, da v njega prvostolnici darujete srca svoja na altarju domovinske ljubezni. Zares, redkodaj vidi bela Ljubljana družbo, katero bi isti plemeniti nagibi bili priveli skupaj, katero bi isto srčna čutila tako tesno družila, kakor Vas, slavna in častita gospoda; a če jo kdaj vidi, tedaj ta družba nikdar ni tako številna, tedaj se nikdar ne odlikuje po taki — rekel bi sveti — harmoniji, kakor velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda, na kateri sta zastopana oba spola in vsi stanovi. In take harmonije je potreba. Čuvajte torej, gospoda slavna! da se ohrani; čuvajte to zlasti Vi, katere je zaupanje sosester in sobratov postavilo družbi na čelo. Ohranila se pa bode, ako „družba sv. Cirila in Metoda“ ostane vedno zvesta načelom, katerim ima zahvaliti svoj postanek in se skrbno izogiba vsega, kar bi količkaj v stanu bilo vzbujati domnevanje, da se je od teh načel oddaljevati začela. Kjer gre za veliko, kjer gre za sveto stvar, ostani naše uho vedno gluho za tajna prišepetavanja, in naj prihajajo od katere strani koli. In velika, sveta stvar je, za katero ima delovati družba sv. Cirila in Metoda. Vsaj se ima v brau postavljati proti onim pogubnim nakanam potujčevanja, s katerimi nemški in laški naši sosedje upajo krčiti število naše ter tako odvzemati nam teritorij lno last; last one prekrasne zemlje, na katero smo privezani po spominih mladosti s srčnimi vezmi. In kako se to dela gospoda slavna? Nežno mladino, katero najslajša vez govorice spaja z ljubečo materijo, hočejo oropati te vezi ter tako izruvati jej ono najlepšo cvetko, ki klije v otroških srcih, čut ljubezni in spoštovanja do bitja, katero je življenje svoje postavljalo v nevarnost za dete svoje, katero je negovalo in odgajalo ta najdražji si zaklad. Gospoda slavna! Zgražamo se, kadar čitamo v zgodovini, kako so divje turške čete trgale materam od prsi nedolžno dete ter jo morile. Barbarstvo nazivljamo to po vsej pravici. A kaj naj predragi moji! rečemo o tem, kako se dandanes odtujujejo deca materam? Ne moré sicer otroci; a trgajo se jim srca iz živih teles. Gospoda moja! To je moderno barbarstvo. Proti takemu modernemu barbarstvu delovati je dolžnost nas vseh, zato pa nam je k srcu prirastla družba sv. Cirila in Metoda, katera si je delovanje v tem smislu postavila za nalogo. Da bi nje delovanje bilo uspešno, to je moja želja in to bodi, gospoda slavna! vaša skrb. V to ime Bog pomozi!

Županu se je za pozdrav zahvalil predsednik, in poudarjal, da bodi Ljubljana vzgled drugim občinam, kajti Ljubljana jako veliko žrtvuje za družbo. Zatorej „Bog živi Ljubljano in njenega župana!“

Tajnik g. Žlogar je poročal o družbinem delovanju v m. l.: Naša družba je v zadnji poslovni dobi stopila v drugo desetletje svojega obstanka. Pred jednajstimi leti sklicala je vrle domorodce v središče slovenskih dežela, da se posvetujejo, kaj storiti v obrambo one naše mladeži ob slovenskih mejah, kateri preti nevarnost potujčenja. V tedanji čitalnici so utemeljili našo družbo, ki naj bo sredotočje oni požrtvovalnosti, brez katere je nemogoče otéti kaj mladeži iz neprijateljevih rok. Za danes Vas je, čč skupščinarji, družbino vodstvo zopet sklicalo v prvostolnico slovensko in sicer v tisti dom, v katerem bo družba imela svojo stalno pisarno in posvetovalnico, kateri je zgradila skupna požrtvovalnost slovenska, da se tu zopet posvetujete in navdušujete za slovensko šolstvo. Kako tolažilno bi bilo, ko bi po preteku prvega desetletja vodstvo moglo stopiti pred Vas in zaklicati veselo vest: Po vsem ozemlji, kjer prebiva naš rod, je že upeljana slovenska šola za slovensko mladež! Naši nasprotniki so se spametovali, so opustili pogubonosni svoj lov na slovensko deco. „Schulverein“, „Südmark“, „Lega nazionale“ so odložili bojno kopje ter v miru zaspali. Natornim in ustavnim pravicam je zadoščeno tudi na Slovenskem, kajti vsi poklicani faktorji delujejo za vzgojo naše mladeži v slovenskem duhu . . . zdaj se torej lahko mirnim srcem razidemo in svoje delovanje raztegnemo na drugo polje kulturnega razvitka za naš narod. A to je le pium desiderium — pobožna želja — ne v razhod, nego le še v tesnejše združenje Vas kliče vodstvo, kajti ni še prišel čas, da bi opustili „usiljeno nam samoobrambo“. Prav zdaj je naša družba nastopila novo pot, položivši temelj šolskovzgojevalnim zavodom, kateri bodo — trdno se nadejamo — njeno slavo oznanjevali še poznim rodovom. A, da boste, čč skupščinarji, te splošne uvodne besede bolje umevali, treba kar posečl v posamezne stroke družbinega delovanja ter je naslikati vsaj v glavnih obrisih, iz česar se boste prepričali, da sme vodstvo s ponosom kazati na uspehe, katere je dosegla naša družba.

(Dalje sledi.)

— **Dopolnilna volitev za državni zbor.** Vsled smrti držav. poslanca kanonika Kluna se razpisuje za sodne okraje Ljubljana, Vrhnika, Litija, Zatičina, Ribnica in Velike Lašče nadomestna volitev v dan 29. septembra.

— **Ljubljanskega Sokola izlet v Kranj** se je razvil v pravo narodno slavnost. Udeležil se ga je ljubljanski „Sokol“ z nad 60 členi z starosto dr. Tavčarjem na čelu, „Gorenjski Sokol“ z 34 členi, na čelu mu starosta V. Majdič, „postojnski Sokol“ je poslal starosto dr. Treota s 15 členi, „tržaški Sokol“ starosto dr. Gregorina, „goriški Sokol“ starosto Gabrščeka. Razven sokolskih opazili smo obilo drugih društev. Slovenski bicikliški klub „Ljubljana“ je bil korporativno s 30 členi navzočen. Dasi je vreme že zjutraj slabo kazalo, zbralo se je na stotine občinstva na ljubljanskem kolodvoru, od koder se je v dveh vlakih odpeljalo proti Kranju. Na vseh postajah se je moralo priklopiti novih voz, osobito v Škofjiloki se je izletnikom pridružilo mnogo rodoljubov in rodoljubkinj s škofjeloško čitalnico na čelu. Po sijajnem sprejemu na kranjskem kolodvoru se je jel slavnostni sprevod sokolskih društev pomikati skozi bogato z zastavami okrašeno mesto. Pred mestno hišo je došlece v krasnih besedah pozdravil kranjski župan gospod Šavnik, na kar mu je v lepem govoru odgovoril starosta dr. Tavčar. Popoludne ob 5 uri se je pričela ljudska veselica z veliko javno telovadbo. Telovadbo, ki se je vršila na v to nalašč zgrajenem velikem telovadišču, je v vsakem oziru sijajno uspela. Osobito so se proste vaje izvajale z občudovanja vredno točnostjo. Telovadba na orodjih, katere se je poleg ljubljanskega udeležil tudi postojinski „Sokol“ pod predtelovadstvom staroste dr. Treo-ta, je tudi na tem polju pokazala velik napredek slovenske telovadbe. Po telovadbi sta se spustila dva balona, mladina se je razveseljevala ob raznih mladinskih igrah, med katerimi je osobitno radost in smeh vzbujala igra z lovilnikom, toda dež je nanagloma prekinil veselje in zabavo in spodil mnogobrojno občinstvo pod gostoljubne strehe kranjskih gostiln. Pri Majarju se je nadaljevala veselica, kolikor so to pripuščali skromni prostori. Godba in petje sta se menjavala z navdu-

senimi govori in le prekmalu je poklical sokolski rog Sokole v vrsto in k odhodu. Spremljani od neštevilnega občinstva so se ob zvokih godbe in sokolskih rogov podali na kolodvor in še burno pozdravljani po vrlih gorenjskih Sokolih odpeljali proti beli Ljubljani.

— **Naš divni Bled** je letos obiskalo izredno mnogo tujcev, znamenje, da je čedalje večje zanimanje za naravni kras naše Gorenjske. Tujci so zasedli tudi vsa stanovanja v zasebnih in navadnih hišah Le žal, da izredno deževje zadnjih tednov toli sprijuje veselje letoviščarjem

— **Predkoncesijo** za zgradbo male železnice, ki naj bi vodila iz južnega kolodvora po mestu in v Šiško, na Vič in Kurjovas, je podelilo c. kr. železnično ministerstvo kranjski stavbeni družbi. Železnico bi naj gonil par, elektrika ali pa konjska sila.

— **25letnica čitalnice v Staremtrgu pri Ložu** se je preložila na nedeljo dne 23. avg. Slavnost obeta biti lepa. Udeleži se je tudi Ljubljanski Sokol, ki bo nastopil tudi v telovadbi. Slavnostni govor ima preč g drž posl. A. Koblar in društvo razvije tem povodom svojo novo zastavo

— **Slov. planinsko društvo** je dne 10. t m. ob udeležbi 95 turistov otvorilo slovesno novo kočo na Kredarici pod vrhom Triglava. Mej udeleženci je bilo tudi 15 dam in zastopniki Čehov in Hrvatov. Na vrh Triglava je dospelo hkrati 60 planincev. Navdušeni govori in petje so se vrstili na vrhu in ob otvoritvi koče, katero je č g župnik Aljaž blagoslovil. Koča ima prostora, da lahko v nji prenoči 60 osob.

— **Učni tečaji za slamnikarstvo.** Po prizadevanju deželnega odbora, trgovske in obrtniške zbornice in dotičnih občin, je ministerstvo za uk in bogočastje na predlog c. kr. deželne vlade ustanovilo v namen povzdige slamnikarstva na Kranjskem v nastopnih krajih v jesenskih in zimskih mesecih 4 do 6 tednov trajajoče učne tečaje za slamnikarstvo. Ti tečaji bodo v Domžalah, Moravčah, Rovi, Mengišu, Kamniku, Šmarci, Dolskem, Trzinu, Radomljah, Prevojah, Lukovici in v Cerkljah.

— **Slavnostno odkritje** spominske plošče skladatelju Gregoriju Riharju vršilo se bo 25. t m. v Polhovem gradcu.

— **Konjsko dirko v trab** priredi konjerejski odsek kmetijske družbe kranjske dne 14. septembra t. l. v Št Jarneju na Dolenjskem.

— **Utopljenega so našli** dne 2 t m otroci iz Bohinjske Bele pri kopanji v bohinjski Savi 70letnega srenjskega reveža Valentina Ropreta Najbrže je šel sam v vodo iz obupnosti, ker je baje po neprevidnosti zanetil veliki požar, o katerem smo zadnjič poročali, da je vpepelil več poslopij v Bohinjski Beli

— **Velika nesreča** bi se bila kmalu minolo nedeljo zjutraj pripetila na dolenjski železnici Mej Škofljico in Šmarjem sta si tovorni in osobni vlak vozila nasproti Ko je osobni vlak vozoč iz Šmarja se prikazal iz predora, prisopihal mu je nasproti tovorni vlak Sreča, da sta strojevodji provočasno opazila bližajočo se nesrečo in sta vlaka ustavila. Potniki vozeči se z osobnim vlakom so bili vsi zbegani, videči, v kaki nevarnosti so bili. Le malo je manjkalo in vlaka bi bila v predoru skup trčila. Kdo je zakrivil pomoto, bo preiskava dognala

— **Grozovit vihar** podoben ciklonom, o kakoršnih čujemo iz Amerike, je divjal dne 6. avgusta zjutraj v kamniškem okraju v smeri od Vodic proti Brdu. Podrl je brez števila napolnjenih kozolcev, odkril streh in otresel in polomil sadje Pretrgal je telegrafično žico na dveh krajih Drevje je lomilo kar na pol in izkoreninilo največje in najstareje hoje in hraste. Poljske pridelke je vse pomandralo Po gozdih je napravilo neizmerno škodo. Prizadete so najbolj občine Vodice, Moste, Suhi dol, Mengiš, Šmarca, Homec, Lukovica, Prevoje, Rafolče, Krašnja, Blagovica, Rova. Škoda se ceni v vseh občinah do 80.000 gld.

— **Iz Ivanjcev pri Radgoni** se nam piše dne 7. avgusta: Dne 1. avgusta imeli smo nevihto z točo, zrna so tehtala 25—30 gramov, in od tega dne naprej do danes vsak dan naliv. 6. avgusta zjutraj bila je taka burja, da je najstareji ljudje ne pomnijo zopet z točo, stare hraste je z korenino trgalo z zemlje. Negovskej grajščini je izruvalo 18 starih sadnih dreves. V Lokavskem vrhu podrlo je smreko čez kravji hlev, ter kravo in tele ubilo. Na več poslopjih je strehe raz njih pometalo. Vinogradi, kateri so lepo kazali, so tako poškodovani, da se še prihodnje leto ni obroditve nadjati.

Turške grozovitosti na Armenskem.

„Sankt-Peteburgskije Vjedomosti“ pišejo o klanji Armencev sledeče:

„To pripovest posnemamo iz francoskega lista „Reveu des Revues“ Mož, ki je prebil po svojih trgovopravkih ves čas teh dogodkov v mestu „Urfi“, se je skrival v gostilnici. Jeden del teh dogodkov je sam iz okna videl, drugi del mu je pa pripovedoval njegov znanec Turek, ki je v tem času tudi v Urfi bival. Po končanem klanju se je pripisovalec teh odgodkov, ker ga nikdo ni poznal, oblekel po turški in se odpravil iz Urfija v Biredžik.

Dne 15. oktobra 1895. l. se je v Urfiju raznesla vest, da so ob jednajstih predpoludne blizu stolne cerkve napadli Turki armenskega bankirja Bogosa in da mu je jeden izmej njih doprinesel pet smrtnih ran. Priče tega, nekoliko mladih Armencev, zgrabili so razbojnika in ga prignali na glavno stražo. Tam dasiravno se je dokazalo, da je ravnal na povelje kapitana, so da vendar-le prebodli z bajonetom. Truplo njegovo so vojaki prinesli pred hišo guvernerja in so rekli, da so je ubili „gjavrom“ (psovka kristjanov). To je bil začetek dolgo vrste bêd urfskih Armencev.

Tolpa, lahkoverna, da so tega Turka ubili Armenci, je po vsem mestu kričala, da se morajo vsi neverci poklati. Ponoči se je slišalo streljati, zjutraj so Turki raznesli govornico, da so Armenci poskušali, pa brez uspeha, napasti turške dele mesta. Tolpa, ko je zaslišala to, se je vrgla s krikom „slaven je porok Mahomet“ na bazar oropat prodajalnice armenskih kupcev. Ropanje so se deležili tudi vojaki, a policija, priča besnosti tolpe, jo je pa še hujskala. Nakrat se prikaže na basaru Hassan-paša. „Hajd', fantje,“ je kričal, „celih 48 ur imate na razpolaganje! Pokoljite Armence in vsa ta bogastva bode vaša.“ Tolpa, pa deroča za ropanjem, ne sliši besed paše. In glej, vojaki na njegovo povelje z bajoneti in kopiti pušek potiskajo tolpo z bazarja in vse plane proti armenskemu delu mesta s krikom „slaven je prorok Mahomet“. Tolpi slede ženske, udarjajo v tamburine in plešejo, kakor da bi bile na svatbi. V trenutku so bile na samem stoječe hiše Armencev oropane Armenci pa poklani. V armenski del mesta udreti se Turkom ni posrečilo. Razkačeni vsled tega neuspeha so se Turki zopet vrnili na bazar, kjer so 1700 prodajalnic popolnoma oropali. Kar je bilo boljšega, so pobrali vojaki iz prodajalnic, ostalo

pa tolpa. Nastopila je noč, grozovitosti so ponehale, a le da bi se v jutro z novo sila začele.

V torek je governer zbral vse razbojnike, Kurde in Falahe, razdeli mej nje vse možno orožje, od puške do lopate, in ji poslal v armenski del mesta. Zaman so jim Armenci kričali: „Mi smo zvesti podložniki! Točno plačujemu davke! Prizanesite nam!“ Divja, razcapana tolpa, katero so vojaki vodili, je takoj napadla armenski del mesta. Do 11. uri zvečer so Turki skušali udreti, a ko je noč nastal, so se morali brez uspeha umakniti. Tu so Turki razvideli, da tako ne bodo zmagali oboroženih Armencev, in so sklenili, poslužiti se drugih sredstev: okrožili so armenski del mesta z vojaki ter niso pustili tja nobenega živeža.

V sredo so oblastniki poklicali k sebi imenitnih Armencev in jih vrgli v ječo. „Vi imate revolucijsko društvo,“ so jim rekli, „imenujte njegove člane; vi imate 1800 Martinijevih puški dajte jih ven!“ Zaman so se Armenci trudili prepričati Turke, da nimajo nikakih Martinijevih pušk. Potem pride v ječo Hassan-paša z mutesarifom iz zahteva od jetnikov ogromno svoto denarja, preteč jim z vislicami. Denar je prejel, iz ječe pa Armencev ni pustil. Potem so poklicali svečenike in zahtevali, naj dajo orožje. „Mi se bojimo“, odgovore Armenci, — „zamore nastati klanje; nam je treba imeti za ta slučaj vsaj katerokoli orožje“. — „Bodite pokojni“, pravi na to mutesarif, „ako daste orožje, vas bodem jaz sam branil!“ Verovali so njegovim besedam, se dali preslepiti in so prinesli Turkom vse svoje orožje do kuhinjskega noža. Vojaci so potem obhodili vse hiše, pretaknili dvorišča, prevohali kleti, še grobov niso pustili v miru, povsodi so iskali, ni li še kje kaj orožja. Ko niso nič našli, so se šele upokojili, Armenci so bili kakor oblegani, Turki jih niso pustili iz njihovega dela mesta in jim tudi ne dovolili luči prižgati. Komaj se je kjerkoli zvečer ali pa ponoči pokazala luč, takoj so Turki nastavili svoje puške tja in streljeli. 48 dnij (od 16. oktobra do 2. decembra starega stila) so Armenci prebili tako življenje. Dne 3. decembra je bila ta prepoved razveljavljena in se jim je dovolilo hoditi za svojimi navadnimi opravki. Nekateri so šli na bazar pogledat svoje prodajalnice, tam pa so našli popolno razrušitev.

Čez nekoliko dnij je tolpa muselmanov podala se za mesto, da bi se posvetovala, kako boljše postopati proti neoboroženim Armencem.

Dne 16. decembra se je raznesla govorica, da se Turki pripravljajo napasti Armence. Duhovenstvo in odličnjaki armenski obrnili so se tedaj na mutesarifa s prošnjo, naj izpolni svojo obljubo. „Pojdite mirno“, jim je rekel, „ne bojte se ničesa! Sem že poslal vojakov v vaš del za vašo obrambo!“ In res, poslal je 300 mož regularne vojske in 1500 hamidjé, kateri so obsedli armenski del. Okoli tisoč jih je udrlo naravnost v armenski del mesta in so začeli delati. Vsi ti so kričali po ulicah mimogredočim Turkom: „Pojdite hitro v dvorec guvernerja, tam delijo orožje!“ In kmalu se je zbrala ogromna oborožena tolpa, katera je z divjo razkačenostjo planila na hiše.

Braniti se je Armencem, katerim celo peresni nožek ni ostal, bilo nemogoče. Turki so ulomili duri, udrli v hiše in vasi, mladi in stari, moški in ženske, postali so žrtve njih besnosti. Besneli so pred očmi možev in očetov nad ženskami in dekleti; ubijali jih po dolgem, neznosnem mučenji. Z rafinirano krvoločnostjo so klali male otroke pred očmi starišev; radovali so se nad krikom svojih žrtev . . . Ko je noč napočila, so se Turki umaknili. Drugi dan zjutraj se je zopet zaslišala trobenta in tolpa se je zopet pokazala v tem delu mesta ter nadaljevala klanje. Zaman so kristijani prinesli vse, kar so imeli, prosili prizanašanja in se valjali pred nogami teh zverij. Proti poldnevu prišla je tolpa do stolne cerkve, kamor se je bilo zaprlo okoli 3000 Armencev. Potem, ko so Turki vzdignili vrata iz težajev, so zagledali, da je Armencev v cerkvi mnogo in so razvideli, da bi njih klanje preveč časa vzelo. Našli so razbojniki blizu cerkve 50 sodov petrolja in so sklenili, vse Armence, kolikor jih je bilo v cerkvi, hkrati pogubiti. Vlili so mej nje petrolej in ga zažgali. Samo jednemu, ki bil je ves ranjen in obžgan, se je posrečilo, skočiti iz cerkve in skriti se Turkom za kopico mrličev.

Do večera so besneli Turki, nikomur niso prizanesli, oropali vse hiše in cerkve, pobili vse Armence razun nekoliko starih žensk in otrok. V času urfskega klanja poginilo je več ko 10.000 Armencev! Ni ostalo ne ljudij, ne pastirjev. Izmej osem dubovnikov je samo jeden utekel smrti. In vendar razbojniki še niso bili zadovoljni. Vojaki so glasno govorili: „Samo šest ur še klanja, in povelje sultana bi bilo izpolneno po vsi točnosti!“

In tu okoli se godi ravno to: v Biredžiku, Ajutabu, Adijamanu, Malatiji, Severegu, Gurunu in Derendu koljejo Armence, ropajo njih hiše in odpeljujejo njih žene in hčere. Ne samo jedenkrat so popotniki očividci slišali od turških vojakov: „Mi smo vzeli Armencem orožje, smo oropali njih premoženje in odpeljali njih hčere. Dobro smo se poveselili.

— **Strela ga ubila — prasiči raztrgali.** Dne 7. t. m. je ubila strela kmeta Janeza Dombroviča v Godi na Hrvatskem, ko je svinje pasel. Svinje so planile na mrtvega pastirja in ga raztrgale.

— **Boji z biki.** V Marseillu so bili dne 9. t. m. boji z biki. Ta zabava je pa zgubila v Franciji vso mičnost, od kar je prepovedano bike na grozne načine mučiti in moriti. Sedaj je vse le bolj nekako draženje bikov in razdraženemu biku se umakniti. Ljudje, zlasti ženske v Marsselu so zahtevali, naj se jeden bik umori. Ko se jim ni hotelo ustreči, so areno zažgali, da je pogorela.

— **Zaradi dvoboja** je obsojen v Ratiboru v šestmesečni zapor na trdnjavo slušatelj zdravilstva Kaskny. V Greifswaldu je bil poklical dva častnika na dvoboj.

— **Linčani.** V Hohnvillu pri Novem Orleansu so ljudje udrli v ječo in pobili pet zaradi umora zaprtih Italijanov.

— **Invalid izza napoleonskih vojsk** Rigineli je umrl v Parmi v bolnici v starosti 99 let. Bil je poškodovan na obeh nogah in je hodil z bergljami. Vzlic temu je dosegel visoko starost.

— **Anarhist v cerkvi.** V Radidi na Španskem se je utihotapil v cerkev neki anarhist in splezal za altar, pri katerem je župnik ravno maševal. Tam je položil na tla dinamitno bombo, užgal užigalico in hotel zbežati. Neki orožnik ga je bil opazoval. Ugasnil je užigalico pravočasno in prijel anarhista, kateri je imel še dve drugi bombi.

— **Sedemnajstletna morilka svojega očeta.** V Duranyu na Ogerskem se je zgodil grozen uboj. Posestnik Linkš je v pijanosti pretepal svojo ženo, jo naposled vrgel ob tla in jo hotel s sekiro ubiti. Njegova 17letna hči Amalija mu je iztrgala sekiro iz rok in ga udarila s tako silo, da mu je razklala glavo. Linkš se je zgrudil mrtev. Orožniki so mlado ubijalko svojega očeta odgnali v zapor.

— **Pogorelo mesto.** Mesto Ščedrinj v minški guberniji na Ruskem je popolnoma pogorelo. Ogenj, kateri so razbojniki najbrž nalašč zanetili, se je hitro razširil, zlasti ker so razbojniki užgali mesto na raznih koncih. Vse hiše so bile lesene, vsled česar se ni dalo nič rešiti. Osem oseb in mnogo živine je pogorelo

— **Pogrezanje v Mostu.** V Mostu na Češkem so se zopet začele pogrezati hiše. Mej prebivalstvom je velik strah. Ljudje imajo naloženo hišno opravo na vozove, pred hišami, da beže, ako se količkaj začne premikati. Nekaj hiš se je minoli teden pogreznilo in tudi železnico je pretrgalo. Ponesrečil se ni nikdo, če tudi so iz neke hiše le s težavo ljudi rešili. Zanimivo je, da v Mostu sedaj v najlepših hišah stanujejo samo delavci Del mesta, ki se pogrezuje, je imel najlepše hiše, a sedaj razen delavcev, nikdo neče ondu stanovati. V najlepših hišah so stanovanja sedaj nenavadno poceni

— **Draginja stanovanj v Budimpešti** je tako velika, da mnogi ljudje zapuščajo mesto. Vsled tega je mnogo stanovanj praznih. Na vsaki hiši je več listkov, v katerih se ponujajo stanovanja. Gospodarji so že začeli prijenjavati pri stanovanjih.

— **Boj mej delavci.** V genueškem pristanišču so zadnje dni bili boji mej nemškimi in italijanskimi delavci. Več delavcev je z noži ranjenih.

— **Silno vročino** imajo v Severni Ameriki. V Novem Yorku imajo v senci po 40° C gorkote. V soboto je s Novem Yorku umrlo 14 ljudij za solnčarico, v St Louisu 20 in Chikagi 15. Na stotine konj je v Novem Yorku na ulici od vročine poginilo Tovarne in delavnice so zaprte.

V Brnu dne 12. avg. t. l.: 8, 84. 18, 88, 85.
Na Dunaji dne 8. avg t. l.: 87, 10, 20, 22, 1.
V Gradci dne 8. avg. t. l.: 89. 30, 73, 77, 13

Kathreiner-
Kneippova sladna kava
je kot
primes k bobovi kavi
edino zdrava
kavina pijača.

Dobi se povsod, pol kile za 25 kr.

Svarilo! Zaradi ničvrednih ponarejenih izdelkov je treba paziti na izvirne zavoje z imenom:

Kathreiner

Vizitnice

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 29. julija 1896. Pšenica gld. 7 70 kr., rž gld. 6 30 kr., ječmen gld. 5 50 kr., oves gld. 7 — kr., ajda gld. 8 — kr., proso gld. 6 — kr., turšica gld. 5 20 kr., leča gld. 10 — kr., grah gld. 12 — kr., fižol gld. 11 — kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

NOVO! Prenarejene zvezdne ure NOVO!

Hadfad Watch Company

imajo nalog vse švicarske ure odstraniti. Prenarejena ura, katera ima povsem **novo urno sestavo**, je, kar se tiče natančnosti nedosežna. Prenarejena ura bo v umetnem ciseliranem inmasivnem façon - pokrovom razposlana **Façon zlato** je nova zlatobarvna tvarina, američanske iznajdba, in ta zlata barva ni samo zunanja ampak **skoz in skoz, in je neobčutljiva proti kislinam, kakor pravo zlato.**

Cena samo 5 gld.

Te prenarejene ure so vsled posebne zlite kovine tako pravim zlatim uram podobne, da jih še veščaki ne morejo razločiti, tudi ne zavoljo njih umetnega dela. Mi prevzamemo za prenarejene ure od Hartford Watch Comp. popolno poroštvo, da nikoli ne zgube **pravo zlato barvo.** Cena z 3 façon zlato-pokrovi (odskočni pokrov, savonete) **samo 5 gld.**

Cena samo 5 gld.

Notranje delo prenarejene ure je tako fino in natančno, da jo vsakemu, kedor želi dobro uro imeti, najtopleje priporočamo. Vsaki uri bode priloženo 3 letno pismeno poroštvo. Vsakdo ima pravico v teku 8 dni svoj denar nazaj zahtevati, ako mu naša prenarejena ura ne dopade. Cena z façonzlatmi pokrovi le 5 gld.

Prosimo pa naše prenarejene ure od Hadfad Watsch Comp. ne z enakim, toda ničvrednim izdelkom premeniti. Vsaka ura ima vtisnjeno tvrdko Hadfad Watsch Comp. Razpošilja proti poštnem povzetji tvrdka za ure

Anton Rix & Bruder

Dunaj II. Praterstrasse 16.

K uram pripadajoče façonzlate verižice sportfaçon le **3 gld.**

Svarilo.

Neka dunajska tvrdka ponareja naša oznanila in ponuja zvezdne ure po 6 gld., pa so navadne Goldin ure, katere mi po 4 gld prodajamo Vsaka ura naj se vrne, katera nima napis „**Hadfad Watsch & Comp**“ na kazalu in notranjem delu, ali naj se na nas obrne, da mu k njegovi pravici pomagamo. (7)

Odgovorni urednik: **Avgust Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**